Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 10. decembra 2015*

„Predhodno odločanje — Območje svobode, varnosti in pravice — Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah — Uredba (ES) št. 864/2007 — Člen 4(1) — Pojmi ‘država, v kateri škoda nastane‘, ‚škoda‘ in ‚posredne posledice škodnega dejanja‘ — Škoda, ki jo je osebno utrpel družinski član osebe, ki je umrla za posledicami prometne nesreče — Pravo, ki se uporablja“

V zadevi C-350/14,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Tribunale di Trieste (sodišče v Trstu, Italija) z odločbo z dne 10. julija 2014, ki je prispela na Sodišče 21. julija 2014, v postopku

Florin Lazar,

proti

Allianz SpA,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi L. Bay Larsen, predsednik tretjega senata v funkciji predsednika četrtega senata, J. Malenovský in M. Safjan (poročevalec), sodnika, ter A. Prechal in K. Jürimäe, sodnici,

generalni pravobranilec: N. Wahl,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za L. Lazar in G. Chiturlas M. Bonito, odvetnik,

— za avstrijsko vlado G. Eberhard, agent,

— za portugalsko vlado L. Inez Fernandes in A. Fonseca Santos, agenta,

— za Evropsko komisijo L. Cappelletti in M. Wilderspin, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 10. septembra 2015

izreka naslednjo

* Jezik postopka: italijanščina.

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 4(1) Uredbe (ES) št. 864/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. julija 2007 o pravu, ki se uporablja za nepogodbene obveznosti („Rim II“) (UL L 199, str. 40, v nadaljevanju: Uredba Rim II).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med F. Lazarjem s prebivališčem v Romuniji in italijansko zavarovalnico Allianz SpA glede odškodnine za premoženjsko in nepremoženjsko škodo, ki jo je ta utrpel zaradi smrti svoje hčere v prometni nesreči v Italiji.

Pravni okvir

Pravo Unije

Uredba Rim II

3 V uvodni izjavi 7 Uredbe Rim II je navedeno:

„Vsebinsko področje uporabe in določbe te uredbe bi morale biti skladne z Uredbo Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah [(UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42, v nadaljevanju: Uredba Bruselj I)] in instrumenti o pravu, ki se uporablja za pogodbene obveznosti.“

4 V uvodnih izjavah 16 in 17 te uredbe je navedeno:

„(16) Enotna pravila izboljšajo predvidljivost sodnih odločb in zagotovijo razumno ravnotežje med interesi osebe, za katero se zatrjuje, da nosi odgovornost, in osebe, ki je utrpela škodo. Povezava z državo, v kateri je neposredna škoda nastala (*lex loci damni*), vzpostavi pravično ravnotežje med interesi osebe, za katero se zatrjuje, da nosi odgovornost, in osebe, ki je utrpela škodo, in tudi odraža sodoben pristop k civilnopravni odgovornosti in k razvoju sistemov objektivne odgovornosti.

(17) Pravo, ki se uporablja, bi se moralo določiti na podlagi tega, kje je nastala škoda, ne glede na državo ali države, v katerih lahko pride do posrednih posledic. Zato bi morala biti v primerih telesne poškodbe ali […] škode na premoženju država, v kateri je nastala škoda, tista država, v kateri je prišlo do telesne poškodbe ali kjer je nastala […] škoda na premoženju.“

5 Člen 2 navedene uredbe, naslovljen „Nepogodbene obveznosti“, v odstavku 1 določa:

„Za namene te uredbe, škoda zajema vse posledice, ki so nastale zaradi škodnih dejanj, neupravičene obogatitve, *negotiorum gestio* ali *culpa in contrahendo*.“

6 V poglavju II Uredbe Rim II, ki se nanaša na škodna dejanja, je njen člen 4, naslovljen „Splošno pravilo“. Ta člen določa:

„1. Če v tej uredbi ni določeno drugače, je pravo, ki se uporablja za nepogodbeno obveznost, nastalo iz škodnega dejanja, pravo države, v kateri škoda nastane, ne glede na državo, v kateri se je zgodil dogodek, ki je povzročil nastalo škodo, in ne glede na državo ali države, v kateri so nastale posredne posledice.

2. Vendar kadar imata oseba, za katero se zatrjuje, da je odgovorna, in oseba, ki je utrpela škodo, ob nastanku škode običajno prebivališče v isti državi, se uporablja pravo te države.

3. Kadar je iz vseh okoliščin primera razvidno, da je škodno dejanje očitno v tesnejši zvezi z drugo državo kot z državo iz odstavkov 1 ali 2, se uporablja pravo te druge države. Očitno tesnejša zveza z drugo državo bi lahko temeljila zlasti na že obstoječih razmerjih med strankama, kot je na primer pogodba, ki je tesno povezana z obravnavanim škodnim dejanjem.“

7 V skladu s členom 15(c) in (f) Uredbe Rim II pravo, ki se uporablja za nepogodbene obveznosti, ureja „obstoj, naravo in oceno škode ali zahtevano odškodnino“ in „osebe, upravičene do nadomestila za osebno utrpelo škodo“.

Uredba Bruselj I in Uredba (EU) št. 1215/2012

8 Poglavje II Uredbe Bruselj I, ki določa pravila o določitvi pristojnega sodišča, vsebuje oddelek 2 o „posebni pristojnosti“. V tem oddelku je člen 5 te uredbe, ki v točki 3 določa:

„Oseba s stalnim prebivališčem v državi članici je lahko tožena v drugi državi članici:

[…]

(3) v zadevah v zvezi z delikti ali kvazidelikti pred sodišči kraja, kjer je prišlo ali kjer grozi škodni dogodek“.

9 Ta uredba je bila z 10. januarjem 2015 nadomeščena z Uredbo (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne20. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL L 351, str. 21), ki vsebuje člen 7, točka 2, z enakim besedilom, kot je besedilo člena 5, točka 3, Uredbe Bruselj I.

Italijansko pravo

10 Kot je navedlo predložitveno sodišče, je Corte suprema di cassazione (vrhovno kasacijsko sodišče) člena 2043 in 2059 civilnega zakonika razlagalo tako, da imajo družinski člani umrle osebe *iure proprio* pravico do povračila premoženjske in nepremoženjske škode. Kar zadeva nepremoženjsko škodo, se lahko priznajo te škode, in sicer škoda za zdravje (zdravniško ugotovljena škoda), moralna škoda (notranja bolečina) ter škoda za družinske odnose (občutna sprememba vsakdanjega življenja).

11 To sodišče je prav tako navedlo, da člen 283(1) zakonika o zasebnem zavarovanju določa, da če škodo povzroči neznano vozilo, jamstveni sklad za žrtve prometnih nesreč (Fondo di garanzia per le vittime della strada) povrne škodo, povzročeno v prometni nesreči, prek določenih zavarovalnic.

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

12 Iz predložitvene odločbe je razvidno, da je F. Lazar, romunski državljan, vložil zahtevek za povrnitev premoženjske in nepremoženjske škode, utrpljene zaradi smrti njegove hčere, romunske državljanke s prebivališčem v Italiji, v prometni nesreči v tej državi članici, ki jo je povzročilo neznano vozilo.

13 Zavarovalnica Allianz SpA je bila tožena kot družba, ki jo je določil jamstveni sklad za žrtve prometnih nesreč.

14 V sporu sta intervenirali tudi mati in babica žrtve, obe romunski državljanki s prebivališčem v Italiji, ki sta zahtevali povračilo premoženjske in nepremoženjske škode, ki sta jo utrpeli zaradi smrti zadnjenavedene.

15 Po mnenju predložitvenega sodišča je, ker tožeče stranke zahtevajo povračilo škode, ki naj bi jo osebno utrpele zaradi smrti njihovega družinskega člana, odločilno, ali je to škoda v smislu člena 4(1) Uredbe Rim II ali neposredna posredna posledica škodnega dejanja v smislu iste določbe.

16 Od odgovora na to vprašanje naj bi bilo odvisno materialno pravo, ki ga bo predložitveno sodišče uporabilo, da bo lahko odločilo o obstoju in možnosti povračila škode, na katero se pred njim sklicuje tožeča stranka s prebivališčem v Romuniji. To sodišče v zvezi s tem navaja razloge, zaradi katerih bi bilo mogoče v sporu, ki teče pred njim, uporabiti tako italijansko kot romunsko pravo.

17 V skladu z italijanskim pravom je namreč škoda, ki je posledica smrti družinskega člana, škoda, ki družinskemu članu nastane neposredno, zlasti v obliki kršitve njegovih osebnostnih pravic. Tožeča stranka torej v postopku v glavni stvari zatrjuje škodo, ki bi jo bilo treba na podlagi nacionalnega prava šteti za njeno lastno škodo, ki pomeni materialno posledico smrti njenega družinskega člana. V drugih evropskih pravnih redih pa tovrstna škoda ni enako priznana.

18 Čeprav gre torej v skladu z italijanskim pravom za neposredno škodo, ki jo je upravičenec utrpel zaradi smrti družinskega člana, se predložitveno sodišče sprašuje, ali lahko ob upoštevanju sodne prakse Sodišča v zvezi z Uredbo Bruselj I pravica do odškodnine za to škodo pomeni, eno od „posrednih posledic“ – v smislu Uredbe Rim II – prvotnega škodnega dejanja, in sicer prometne nesreče.

19 V teh okoliščinah je Tribunale di Trieste (sodišče v Trstu) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„Kako je treba razlagati člen 4(1) Uredbe [Rim II], ki določa, da je ‚pravo, ki se uporablja za nepogodbeno obveznost, nastalo iz škodnega dejanja, pravo države, v kateri škoda nastane‘? Zlasti:

1. Kako je treba razlagati pojem ‚kraj, v katerem škoda nastane‘ v smislu člena 4(1) Uredbe [Rim II] v zvezi z zahtevo po nadomestilu za premoženjsko in nepremoženjsko škodo, ki jo uveljavljajo svojci osebe, preminule za posledicami prometne nesreče v državi sodišča, če imajo ti svojci prebivališče v drugi državi članici Evropske unije in so tam utrpeli to škodo?

2. Ali za namene uporabe člena 4(1) Uredbe [Rim II] premoženjska in nepremoženjska škoda, ki so jo v državi svojega prebivališča utrpeli svojci osebe, preminule v prometni nesreči v državi sodišča, pomeni ‚škodo‘ v smislu prvega dela [tega] člena 4(1) ali ‚posredne posledice‘ v skladu z drugim delom iste določbe?“

Vprašanji za predhodno odločanje

20 Predložitveno sodišče z vprašanjema, ki ju je treba preučiti skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 4(1) Uredbe Rim II, da bi se določilo pravo, ki se uporablja za nepogodbeno obveznost, ki izvira iz prometne nesreče, razlagati tako, da je treba škodo, ki je povezana s smrtjo osebe v taki nesreči v državi članici sodišča in ki so jo utrpeli njeni bližnji sorodniki s prebivališčem v drugi državi članici, opredeliti kot „škodo“ ali „posredno posledico“ te nesreče v smislu te določbe.

21 Najprej je treba glede razlage člena 4(1) Uredbe Rim II spomniti, da zahteve enotne uporabe prava Unije in načela enakosti nalagajo, da se pojmi iz posameznih določb prava Unije, ki za določitev njihovega pomena in obsega ne napotujejo izrecno na pravo držav članic, običajno v vsej Uniji razlagajo neodvisno in enotno (glej v tem smislu sodbo Kásler in Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, točka 37). V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča je treba pri tem upoštevati ne le besedilo te določbe, ampak tudi sobesedilo in cilje, ki jih uresničuje ureditev, katere del je (sodba Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, točka 35 in navedena sodna praksa).

22 V zvezi s tem je treba navesti, da v skladu s členom 2 Uredbe Rim II „škoda zajema vse posledice, ki so nastale zaradi škodnih dejanj“.

23 Kot pravo, ki se uporablja za nepogodbeno obveznost, nastalo iz škodnega dejanja, člen 4(1) te uredbe določa pravo države, v kateri „škoda“ nastane, ne glede na državo, v kateri se je zgodil dogodek, ki je povzročil nastalo škodo, in ne glede na državo ali države, v kateri so nastale „posredne posledice“. Škoda, ki jo je treba upoštevati pri določitvi kraja, v katerem je ta škoda nastala, je, kot je to razvidno iz uvodne izjave 16 navedene uredbe, neposredna škoda.

24 V zvezi s primeri telesnih poškodb ali škode na premoženju je zakonodajalec Unije v uvodni izjavi 17 Uredbe Rim II pojasnil, da je država, v kateri je nastala škoda, tista država, v kateri je prišlo do telesne poškodbe ali kjer je nastala škoda na premoženju.

25 Iz tega je razvidno, da kadar je mogoče opredeliti nastanek neposredne škode, kar je pri prometnih nesrečah običajno mogoče, je kraj te neposredne škode upoštevna navezna okoliščina za določitev prava, ki se uporablja, ne glede na posredne posledice te nesreče. V obravnavani zadevi so navedena škoda poškodbe, zaradi katerih je hči F. Lazarja umrla, kar se je po navedbah predložitvenega sodišča zgodilo v Italiji. Škodo, ki so jo utrpeli njeni bližnji sorodniki, je treba šteti za posredno posledico zadevne nesreče iz postopka v glavni stvari v smislu člena 4(1) Uredbe Rim II.

26 To razlago potrjuje člen 15(f) navedene uredbe, ki določa, da se v skladu s pravom, ki se uporablja, določi osebe, ki lahko uveljavljajo svojo škodo, in ki pokriva primer, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, ko škodo utrpijo bližnji sorodniki žrtve.

27 Kot je namreč Evropska komisija navedla v zvezi s členom 11(g) svojega predloga uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o pravu, ki se uporablja za nepogodbene obveznosti („Rim II“) (COM(2003) 427 final), ki je postal člen 15(f) Uredbe Rim II, določeno pravo določa tudi osebe, upravičene do nadomestila za osebno utrpelo škodo. Ta pojem naj bi zajemal zlasti vprašanje, ali je oseba, ki ni „neposredna žrtev“, upravičena do povračila škode, ki ji je nastala „posredno“, zaradi škode, ki jo je utrpela žrtev. Ta škoda je lahko moralna, na primer žalovanje, ki ga je povzročila smrt bližnjega, ali finančna, povzročena na primer otrokom ali zakoncu umrle osebe.

28 Ob upoštevanju teh elementov je treba najprej določiti pravo, ki se uporablja za pravno dejstvo, da se lahko nato na podlagi tega prava določi osebe, ki so utrpele škodo, ki utemeljuje pravico do povračila.

29 Tako uporaba prava kraja, v katerem je nastala neposredna škoda, prispeva k uresničevanju cilja, določenega v členu 16 Uredbe Rim II, in sicer k zagotovitvi predvidljivosti prava, ki se uporablja, ob izogibanju tveganja, da bi bilo lahko navedeno škodno dejanje razdeljeno na več delov, pri čemer bi za vsakega glede na kraj, kjer bi osebe, ki niso neposredne žrtve, utrpele škodo, veljalo drugo pravo.

30 Iz vsega zgoraj navedenega je razvidno, da je treba na postavljeni vprašanji odgovoriti tako, da je treba člen 4(1) Uredbe Rim II, da bi se določilo pravo, ki se uporablja za nepogodbeno obveznost, ki izvira iz prometne nesreče, razlagati tako, da je treba škodo, ki je povezana s smrtjo osebe v taki nesreči v državi članici sodišča in ki so jo utrpeli njeni bližnji sorodniki s prebivališčem v drugi državi članici, opredeliti kot „posredno posledico“ te nesreče v smislu te določbe.

Stroški

31 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

Člen 4(1) Uredbe (ES) št. 864/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. julija 2007 o pravu, ki se uporablja za nepogodbene obveznosti („Rim II“) je treba, da bi se določilo pravo, ki se uporablja za nepogodbeno obveznost, ki izvira iz prometne nesreče, razlagati tako, da je treba škodo, ki je povezana s smrtjo osebe v taki nesreči v državi članici sodišča in ki so jo utrpeli njeni bližnji sorodniki s prebivališčem v drugi državi članici, opredeliti kot „posredno posledico“ te nesreče v smislu te določbe.

Podpisi